

Clant en de Hanckemaborg in Zuidhorn

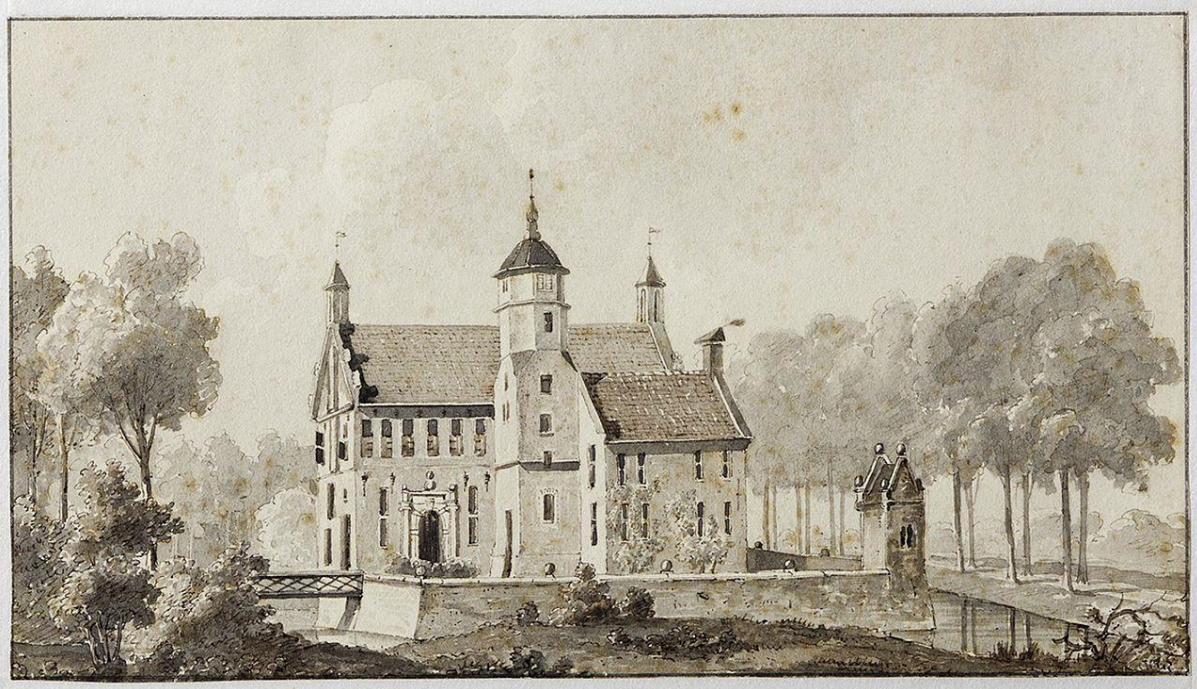
Van rechts naar links de generaties Clant die op de Hanckemaborg hebben gewoond.

		Egbert Clant	Eylco Clant	Egbert Clant	Edzart Jacob Clant	Derk Jacob Clant	Maurits Clant	Edzart Clant	Maurits Clant
					Bouwina Coenders	Margaretha Josina Ripperda			
		Teteke van Nittersum	Margaretha Addinga	Gratia Rengers	Edzart Jacob Clant	Egbert Clant van Nijestein	Bouwina Clant van Nijestein	Swana Alegonda Gruys	Everdina Josina Lewe van Mattenes
					Susanna van Ewsum	Anna Lewe van Klinkenborgh			

						Egbert Clant van Nijestein	Bouwina Clant van Nijestein	Swana Alegonda Gruys	Everdina Josina Lewe van Mattenes
					Joost Everts Lewe ter Hansouwe	Anna Lewe van Klinkenborgh			
Egbert Clant	Eylco Clant	Egbert Clant van Nittersum	Eylco Clant	Gratia Maria Clant	Petronella Coenders tot Klinkenborgh				
Teteke van Nittersum	Margaretha Addinga	Anna Manninga	Willemina Hinckaert	Albert Coenders van Adorp					

De Hanckemaborg rond 1660 door Van Beerstraten. Er bestaat evenwel twijfel over zowel de auteur als aan het feit of het werkelijk de Hanckemaborg betreft. Rechts de kaart van Theodorus Beckeringh uit 1781.

Tekening van Hermanus Numan, rond 1800.

De Han(c)kemaborg was een borg bij Zuidhorn, aan de noordzijde van De Gast, de zandrug waarop Zuidhorn vroeger was gelegen.¹ Ten zuiden lag de Klinckemaborg en ten westen de Jellemaborg. Rondom de borg lagen singels en tuinen, die in de 19e eeuw naast een klein plantsoen vooral bestonden uit moestuinen, boomgaarden en bleekvelden.

Het steenhuis waaruit de borg ontstond wordt voor het eerst genoemd als "die stede" in 1540. Het geheel was toen 86 grazen groot (iets minder dan 43 hectare). Daarvoor moet er ook al een huis gestaan hebben, maar hier zijn geen gegevens over bekend. Eerder komen tussen 1444 en 1446 reeds Hille, Jelle en Reneka Hanckema al voor in het Westerkwartier zonder nadere plaatsaanduiding. Voor 1486 was verder ene Tyasse Hannekema kerkvoogd te Zuidhorn.

Vroege bewoners van Hanckema

Deze borg is kennelijk genoemd naar het geslacht Hanckema, waarvan leden, met name Hille, Jelle en Reneka, in de jaren 1444-1446 in het Westerkwartier voorkomen, zonder nadere plaatsaanduiding. Wél is de woonplaats bekend van Tyasse Hannekema; deze is in de tweede helft van de 15e eeuw (vóór 1486) kerkvoogd in Zuidhorn. De heerd zelf wordt in 1540 genoemd "myt die stede". 86 grazen groot.

In 1565 is de heerd, volgens een boedelscheiding, in bezit van de familie Broersema. Het gaat naar alle waarschijnlijkheid om de boedel van Pabe Broersema en Ide Retkema, vermoedelijk de dochter van Reyner Rotkema (niet Rolteman), die in 1556 als hoofdeling te

¹ Zie ook het filmpje over de digitale reconstructie van de Hanckemaborg
<https://www.youtube.com/watch?v=tBEhaEJZh98>

Zuidhom voorkomt, en Hille Hantkema.

De genoemde boedelscheiding verloopt niet vlot en uiteindelijk wordt Tjaart Broersema, getrouwd met Aeltien Fritema, vermoedelijk eigenaar.

Hanckema komt daarna aan zijn zoon Pabe, getrouwd met Eeuke of Juecke Jensema.

Hanckema wordt dan voor het eerst borg genoemd en in 1628 omschreven als uit het water opgemetseld, bestaande uit een keuken, kamer en een grote benedenzaal, tezamen kelderhol, met drie goede bovenkamers, een groot hof, singel en poort.

Pabe sterft op 26 februari 1646. Aangezien zijn kinderen voor hem zijn overleden, vermaakt hij Hanckema en andere bezittingen aan zijn broer Menno en zo deze kinderloos overlijdt zal de borg aan zijn neef Tiaert toe Nansum komen.

Menno overlijdt inderdaad kinderloos, al op 6 mei 1646 en zo komt Hanckema aan Tjaart toe Nansum. Deze komt van 1646-1650 als eigenaar van Hanckema voor en na hem in 1652 Coppen tho Nansum.

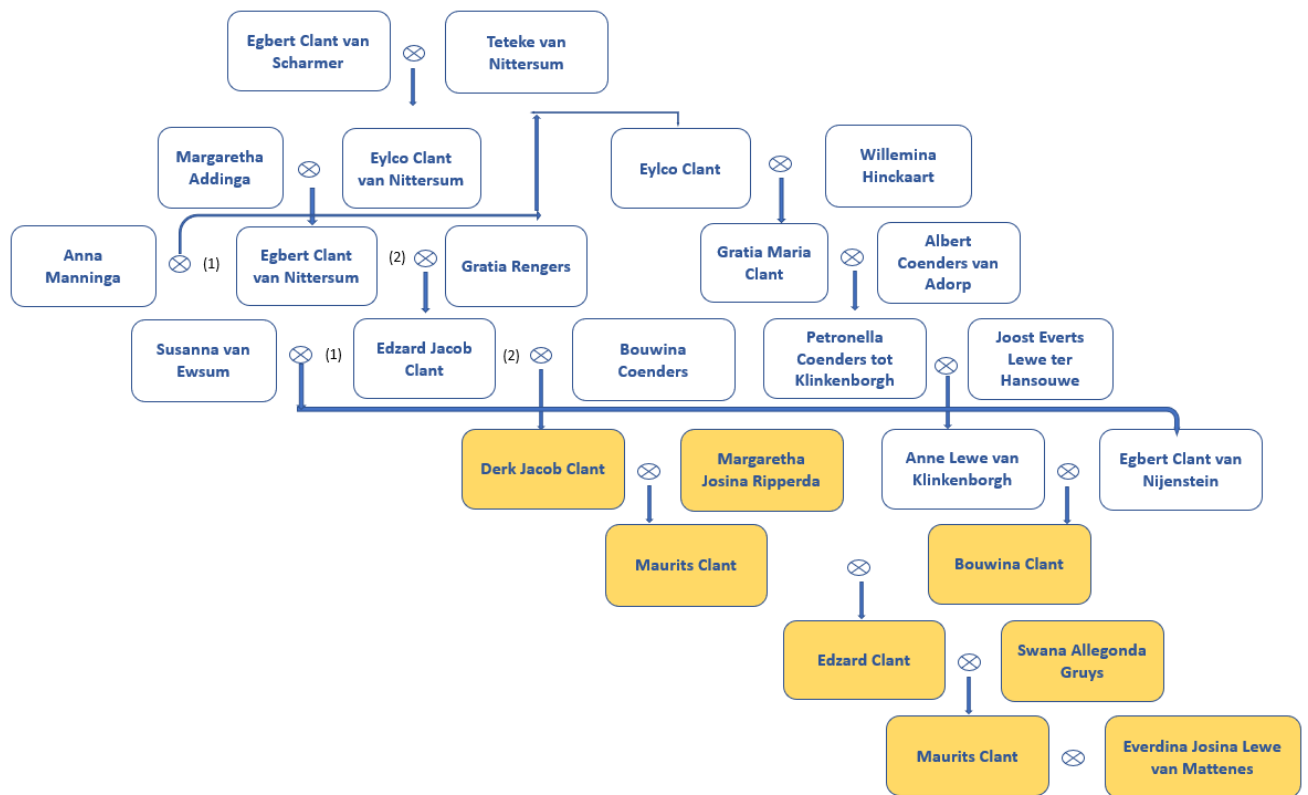
Vervolgens treffen we van 1653-1663 Herman de Sighers als eigenaar aan. Deze heeft de borg verkregen door zijn huwelijk in 1652 met Anna Catharina Kijff, gezegd Frens, weduwe van Tjaert tho Nansum. De Sighers sterft op 5 november 1663. Zijn weduwe hertrouwt met Adolf van Holtzappel, heer van de Blauwborg bij Obergum. Wegens ziekte van de bruidegom wordt het huwelijk op Hanckema voltrokken, 31 januari 1667. De volgende dag sterft hij. Nog hetzelfde jaar, 1 december 1667, trouwt Anna Catharina voor de vierde maal. Rembt ten Ham van het naburige Klinkema is nu de gelukkige. Deze heeft al tevoren op 15 november 1667 Hanckema gekocht.

Lang heeft dit echtpaar er niet gewoond. In 1670 wordt het huis gerechtelijk ten verkoop aangeboden. Er zijn echter geen liefhebbers die voldoende bieden of de koopsom kunnen betalen en zo komt de borg enige malen onder de hamer

In november 1674 wordt Ossebrandt Rengers voor 33.000 gulden eigenaar van de borg, maar hij kan het bedrag niet betalen, zodat het landgoed op 3 en 10 november 1675 opnieuw geveild wordt. Maar als Rengers, die opnieuw het hoogste bod uitbrengt, opnieuw niet kan betalen wordt **Derk Jacob Clant van Juckema** onder Zeerijp voor 25.500 gulden.

Enige jaren tevoren, in 1672, is de borg bezet geweest door de Munsterse troepen als centrum van hun strooptochten in het Westerkwartier.

Clant en de Hanckemaborg

Derk Jacob Clant

Met Derk Jacob Clant begint een periode van ruim honderd jaar van bewoning door het geslacht Clant, tijdens welke de borg haar grootste bloei doormaakte en haar uiteindelijke vorm kreeg: De borg kreeg aan buiten- en binnenzijde steeds meer verfraaiingen en kon door modernisering de tand des tijds doorstaan. In het huis werd een 'sterrenkamer' ingericht; een kamer met een blauw plafond met vergulde sterren en een fraaie eikenhouten schouw. Van de familie zijn graven, rouwborden en kerkbanken te zien in en rond de hervormde Kerk van Zuidhorn.

Derk en Margaretha. Schilderijen van Jan Jansz de Stomme.

Drie van de kinderen van Derk en Margaretha, Bouwina, Allegonda en Maurits.

Derk Jacob (Dirk) Clant van Hanckema, was de zoon van Edzart Jacob Clant van Scheltkema-Nijenstein² en Bouwina Coenders van Helpen. Derk werd geboren op dinsdag 12 januari 1638 en stierf op 10 april 1700. Hij was als student in Groningen ingeschreven op 20 november 1652. Hij trouwde rond 1660 met Margaretha Josina Ripperda, geboren rond 1637, vrouwe van de borg Juckema, dochter van Maurits Ripperda (zoon van Adolf Ripperda tot Vorden en Margaretha Lewe tot Peize) en Margaretha Clant van Menkema. Margaretha was eerder getrouwd met Rudolf Schaffer.

Derk Jacob en Margaretha vestigen zich op Juckema en noemen zich ook daarnaar. Margaretha Josina overlijdt in 1670. Behalve van Juckema en Hanckema is hij ook eigenaar van de borg Jellema te Zuidhorn, die hij echter in 1683 verkoopt aan kapitein Goedhard Johan van Nijeveen en diens echtgenote Sibilla de Nico. Hij behoudt evenwel de rechten, die er aan verbonden zijn, om zijn macht in eigen omgeving te vermeerderen. Als weduwnaar komt hij op 27 maart 1676 met attestatie uit Zeerijp over om Hanckema te betrekken. Gouvernante van zijn kinderen is mademoiselle Catherina de la Court. Hij woont tot 10 april 1700 (zijn sterfdag) op de borg HANCKEMA

Het 'huis' Juckema doet hij in 1682 over aan zijn zoon Edzard Jacob Clant.³ Deze overlijdt reeds het jaar daarop, ongehuwd. Juckema zal toen weer aan de vader gekomen zijn, die in 1687 het huis overdraagt aan zijn zoon Maurits. Deze compareert tot 1699 voor Zeerijp op de landdag.

² Zie Clant en de borg Scheltkema-Nijenstein.

³ Zie Clant en de Juckemaborg.

Hij was heer van Hanckema, schepper⁴ te Zandeweer (1661-1663), lid Gedeputeerde Staten, lid Staten Generaal, luitenant van de Hoofdmannenkamer en ordinaris gecommiteerde ter Admiraliteit van Harlingen 1694-96.

Voorouders van Derk Clant

Egbert Clant

Egbert Clant werd geboren rond 1525, hij overleed rond 1590. Hij trouwde met Teteke van Nittersum.

Eylco Clant

Eylco Clant was de zoon van Egbert Clant en Teteke van Nittersum. Hij trouwde met Margaretha Addinga, geboren rond 1515, overleden op 3 maart 1568, dochter van Jurjen Addinga en Anna Thedema.

Egbert Clant

Egbert Clant van Stedum werd geboren rond 1540. Hij trouwde met Gratia Rengers, geboren rond 1545 in Ten Post, overleden op 17 september 1593, dochter van Edzard Rengers en Fouwel Holdinga. Egbert was lid van Stad en Ommelanden.

Edzart Jacob Clant

Edzart Jacob Clant Van Scheltekema-Nijenstein was de zoon van Egbert Clant van Stedum en Gratia Rengers. Hij werd geboren te Bremen op 5 jun 1584 en was heer van de borg 'Nijenstein' in Zandeweer (zie onderaan). Hij overleed op 6 augustus 1648.

Hij trouwde op 26 april 1629 in Groningen met Bouwina Coenders van Helpen, geboren rond 1585 en overleden op 24 juli 1667, dochter van Allard Coenders (Coenders van Helpen) en Amele Entens. Bouwina was eigenaresse van de Coendersborg.

In 1627 kocht Edzart Jacob Clant de borg Scheltekema in Zandeweer voor 36.000 gulden. Hij liet deze afbreken en bouwde een nieuwe borg: Nijenstein (zie onderaan dit artikel).

Edzart was medeoprichter en gedurende twintig jaar directeur van de Kamer Amsterdam van de WIC. Ook was hij betrokken bij de Kamer Stad en Lande, waar hij in 1643 7.000 gulden investeerde. Voor die tijd stak hij ook al zeker 4.000 gulden in de Kamer, want hij was er van 1622 tot 1648 bewindhebber.

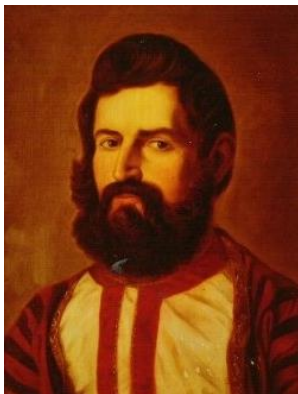
Hij was lid van de Raad van State, maakte deel uit van Gedeputeerde Staten en was lid van de Staten Generaal.

⁴ Een schepper was binnen de Nederlandse provincie Groningen de bestuurder van een schepperij. Het woord scheppen betekent "verordenen" of "bepalen". Het woord schepper komt van het Friese skepper wat "beheerder" of "bestuurder" betekent. Een schepperij was een onderdeel van een zijlvest (waterschap). Een schepperij omvatte het waterstaatkundige grondgebied van een of meerdere plaatsen en was weer onderverdeeld in zijlrechten. Een schepperij omvatte een of meerdere afwateringsgebieden

Edzard Jacob Clant, 1629.

Maurits Clant

Maurits Clant, zoon van Derk en Margaretha, werd op 20 oktober 1667 geboren in de Oosterstraat in Groningen, en overleed op Hanckema op 22 december 1734 en werd in de kerk te Zuidhorn begraven. Hij trouwde op 2 september 1697 met zijn nicht Bouwina Clant van Nijenstein, geboren op 18 februari 1671 aan de Vismarkt, 19 februari 1671 en overleden op 5 november 1704, dochter van zijn oom Egbert en zijn tante Anna Lewe.⁵

Als Maurits Clant van Juckema komt hij herhaaldelijk voorin documenten. Als zijn vader op 10 april 1700 overlijdt wordt in de erfscheidingsbrief gesproken van de borg Juckema met zijn hoven, singels, schathuis, gestoelten en graven in de kerk te Zeerijp, die echter niet naar Maurits, maar mandelig aan zijn zuster Allegonda Maria Clant en zijn zwager Gerhard Horenken van Dijksterhuis, echtgenoot van Bouwina Clant, gaat voor diens minderjarige dochter Margareta Josina, die trouwt met Willem Alberda van Dijksterhuis.⁶

Huwelijk van Bouwina Clant en Gerhard Horenken

Bij het huwelijk van Bouwina en Gerhard in 1688 draagt de schoolmeester van Zuidhorn, Lubbert Buinck onderstaand gedicht voor:

*De duiven vliegen van de til en onder Suythorns lant
Verbreyden sij de blijde maer: Nog verder stuyrt de Faem
Het blijd geruchte: Horenken en Clant te saem
Vereent ten Echten bont. De Stad en Ommelanden.
Voelen één selfde danckbaerheyd hun hert ontbranden.
En hoort; wat sien oBruyd en Bruygom nu mijn sterflyckeooghen ?*

⁵ Zie Clant en de borg Scheltekema-Nijenstein.

⁶ Zie Clant en de Juckemaborg

*Van alle kant, van alle wint de edelsten getogen
Naar 't dorp Suythorn vereent in huwelijkstoet
Bouwina Clant en haeren Gerhardt in 't gemoet.
De Heer van Nijenoort met zijn eedle Vrouwe saenien
Uit Suydelijk quartier te paert getogen quaemen
Van Feerwert d'eedle Reynt uit Alberda's geslaght,
Verhildersum op Wehe zond drie jonkers, jonge kraglit
De Starkenborghen, en de Heer van Clinckema
Rijdt trotsch 't gehuchte door naast dappren Jellema.
Heer Jebbo Aldringha van Bijma 't hooge huys
En uit het verre Lellens-slot kwam fiere Berent Gruys.
Van Stad en Lant treckt vrolyck landvolck altegaeder.*

*Uit Hoogemeên treedt erentfest |an Bolte naeder.
En Jacob Luyes, Hendrik Datema, |acob Harms Vonck,
Zij luysterden de blijde maer die in hun ooren klonck.
En toghen op ten bruyioft met hun wijfkens op den waegen,
Waer sagh men ooyt een boerenkar so soete lasten draegen?*

Hij verkreeg bekendheid als tegenstander van de beruchte Rudolf de Mepsche, aan wiens arrestatiebevel hij echter wist te ontsnappen door naar Groningen te vluchten.

Hij is verscheidene jaren lid van de Staten-Generaal, van Gedeputeerde Staten, van de Raad van State, lid van de Admiraliteit van Harlingen en in 1712 curator der Groninger Academie.

Onder hem bereikte het huis Hankema het toppunt van zijn invloed. Maurits raakte verwickeld in de politieke stoelendans om de ambten van het onderkwartier Oostlangewoldsteradeel in het eerste kwart van de 18de eeuw. Hij en zijn compagnons De Hertoghe van Feringa (Lutjegast) en de gebroeders Bennema (Noordhom) voerden een wedloop tegen De Mepsche van Faan, die ze ternauwernood konden winnen doordat De Mepsche werd uitgerangeerd ten gevolge van het Faanse Monsterproces. De kapitaalkracht van de Bennema's redde hen van de ondergang; zij hadden een fonds gevormd om de kuiperijen te bekostigen. Hoewel dit eerst in 1791 werd geliquideerd met een negatief saldo van 36.000 gulden, verarmde de familie Clant er niet door. Zowel Maurits als zijn gelijknamige kleinzoon lieten een aanzienlijk vermogen na.⁷

Op 13 april 1751 maakt de Douarriere Clant van Hankema, namens de erfgenamen van Maurits Clant, bekend dat zij op donderdag 22 April 1751 's avonds om 6 uur, in de Roemer, ten huize van de Wijnhandelaar J. W. Langervelt, in de Guldenstraat- by Strykgeld willen verkopen 'een Plaats of onbehuyft Heerd Lands, tot Nye Zyl, groot 30 Grafen , wordende by Jan Alder gebruykt 's Jaars voor 140 gulden. Nog een Plaats tot Uythuyfter Meeden, Mevrouw van HANKEMA no. liber. particulier

⁷ <https://www.ensie.nl/encyclopedie-groningen/clant>

behoorende, groot 38,5 Grafen, by Gerrit Ties onder Beklemminge gebruykt, 's Jaars voor 130 gulden.'

Edzart Jacob Clant

Edzart Jacob Clant, zoon van Maurits en Bouwina, werd geboren in 1698 en overleed in 1750. Hij trouwde op 19 juni 1729 in Zuidhorn met Swana Allegonda Gruys, geboren rond 1706, overleden rond 1775, dochter van Daniel Jacob Gruys en Sofie Henriette Sickinge. De oma van Swana van moederskant was Elisabeth Tamminga van Ludema⁸, die driemaal getrouwd was, in eerste huwelijk met Evert Joost Lewe van Kantens, in tweede huwelijk met Egbert Horenken van Dijksterhuis (zoon van Anna Clant en Johan Horenken) en ten slotte met Feye Sickinge, de vader van Sofie.

Edzardt Jacob raakt in moeilijkheden met zijn politieke tegenstander Rudolf de Mepsche, heer van Faan. Deze wil hem met zijn vader op de bank van de beschuldigen brengen in [het monsterproces](#), dat in 1731 wordt gevoerd en aan 22 mensen het leven kost. Hebben zij geen preventieve maatregelen genomen dan zullen zij ongetwijfeld gevangene zijn genomen [16]. Ondanks deze tegenstand verwerft hij de hoogste posities in het gewest. Jarenlang is hij lid van de Gedeputeerde Staten. Hij wordt luitenant van hoofdmannenkamer (1737 - 1738), curator van de Groningsche Hogeschool (1739, 1740, 1747, 1749), lid van de Raad van State (1741-1744). Als lid van de Staten van Groningen maakt hij in 1748 de Oldambster en ook de Orangistische troebelen mee. Hij tekent de 23 artikelen door de Oldambtster volmachten ingediend ter betere regeling van hun belangen.

Het monsterproces

In 1730 werden er in Utrecht mensen gearresteerd wegens sodomie. Dit leidde ook in andere streken tot veel rumoer. De dominee van Faan, Niekerk en Oldekerk, Henricus Carolinus van Bijler, liet zich niet onbetuigd in het debat. Hij schreef een pamflet: 'Helsche Boosheit of grouwelyke zonde van Sodomie' dat door De Mepsche nauwgezet werd gelezen.

Het is niet zeker of De Mepsche handelde uit overtuiging dan wel uit berekening; feit is wel dat hij vervolgens overging tot het arresteren van een grote groep mannen die hij verdacht van sodomie. Daaronder bevonden zich enkele mannen die bekendstonden als aanhangers van Clant. Omdat De Mepsche grietman was voor de streek, stond Clant echter machteloos. Hij moest lijdzaam toezien hoe De Mepsche op barbaarse wijze de mannen vervolgde en via afgedwongen bekentenissen ook tot zeer veel veroordelingen kwam. Tegen die veroordelingen stond geen hoger beroep open. Uiteindelijk werden 22 mensen ter dood veroordeeld. Een van deze 22 was al tijdens de verhoren op de pijnbank bezweken, maar werd nog wel postuum veroordeeld en net als de anderen door wurging om het leven gebracht tijdens een openbare executie in Zuidhorn. Alle 22 lijken werden vervolgens opgehangen en oneervol verbrand in plaats van begraven. De jongste gewurgde jongen was slechts vijftien jaar oud. Daarnaast werden twee veertienjarige jongens als minderjarig beschouwd, maar wel schuldig bevonden; ze moesten de executies aanzien en verdwenen voor de rest van hun leven in tuchthuizen.⁹

⁸ Zie Clant en de Ludemaborg.

⁹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Rudolf_de_Mepsche. Zie voor een uitgebreid verslag <https://www.nazatendevries.nl/Artikelen%20en%20Colums/Personen/Jonkerspraktijken,%20De%20Mepsche>

Op 15 mei 1748 voegt zich een compagnie boeren voor de poort van Hanckema, haalt hem en zijn zoon Maurits op en brengt ze naar het provinciehuis, waar de Ommelander heren vergaderen en waar de verheffing van de prins van Oranje (Willem IV) tot stadhouder plaats vindt. Zoon Maurits is dan nog student rechten in Groningen. Vergezeld van zijn medestudenten gaat het in feestelijke optocht naar het auditorium der academie. Zij benoemen Maurits tot hun kolonel en trekken met 150 man onder zijn commando door de straten, getooid met oranjesjerpen en linten, de ontblote degen in de hand, met muziek en met het vaandel uit 1672. Zij paraderen voor het raadhuis. De officieren worden binnengelaten en vervolgens drinken ze op het welzijn van de hogeschool. In de academie teruggekomen, maakt kolonel Clant zijn studiemakkers bekend, dat ze voor een maaltijd worden genodigd op het raadhuis, waar zij onder muziek en gezang heentrekken en tot in de morgen feesten.

Kort hierna sterft vader Edzardt Jacob in 1750. Zijn echtgenote overleeft hem nog vele jaren. Zij sterft te Groningen op 13 oktober 1775 en wordt begraven te Zuidhorn. Zij laten twee kinderen na, waarvan de ene, Daniel Jacob, als lid der Gedeputeerde Staten in 1768 ongehuwd overlijdt.

Maurits Clant

Maurits Clant, zoon van Edzart en Swana, werd geboren op 29 mei 1730 in Groningen, hij overleed op 26 mei 1804 in Zuidhorn zonder mannelijke nakomelingen na te laten. Hij trouwde op 15 augustus 1759 in Zuidhorn met Everdina Josina Lewe van Mathenesse, geboren op 28 april 1733 in Groningen, overleden op 24 februari 1808 in Groningen, dochter van Joost Jan Lewe van Mathenesse en Anna barones von Innhausen-Knyphausen.¹⁰ Zij kregen twee dochters.

Maurits werd ingeschreven als student rechten te Groningen op 5 september 1747. Hij werd in 1748 met zijn vader van hun borg Hanckema gehaald en nadat te Groningen tot de verheffing van den Prins was besloten, wilden de studenten door een feestelijke optocht hun blijdschap over deze gebeurtenis te kennen geven. Zij kozen daartoe Maurits Clant tot hun kolonel en trokken, 150 in getal, onder zijn commando, met oranjesjerpen en oranjelinten getooid, de ontblote degens in de hand en het vaandel van 1672 met muzikanten voorop langs de straten. Voor het stadhuis paradeerden zij, hunne officieren werden binnengelaten en dronken op het welzijn der Academie. In 't academiegebouw teruggekeerd, maakte kolonel Clant zijn studiemakkers bekend dat zij ten raadhuijs ten maaltijd waren genodigd, alwaar zij onder muziek en gejubel feest vierden tot aan den morgen.

Maurits II Clant van Hanckema is een typisch voorbeeld van de jonker ten tijde van de oude Republiek, die geen bijzondere verdiensten had en die in 1795 met de komst van de Bataafse Republiek in één klap zijn positie als dorpsheer en invloed op het Ommelander - en daarmee provinciaal bestuur kwijtraakte. Een toestand waarin hij zich maar moeilijk kon schikken, zoals een botsing met de nieuwe justitiële autoriteiten, die hij in de couranten openlijk van plichtverzuim had beschuldigd, bewijst (1799).

Hij was de laatste mannelijke Clant; in 1833 stierf het geslacht uit met zijn jongste dochter.

[%20van%20Faan/Jonkerspraktijken,%20De%20Mepsche%20van%20Faan.html](#) en/of het filmpje <https://www.youtube.com/watch?v=efPYwzRx0zg>

¹⁰ Zie Clant en de borg Mathenesse.

Allegonda Swana Anna Sophia en Josina Edzardina Jacoba Clant

Allegonda Swana Anna Sophia

Maurits had twee dochters, van wie Allegonda Swana Anna Sophia de oudste was. Zij werd gedoopt op 1 april 1761 in de A-kerk in Groningen en overleed op 22 november 1826 in Groningen. Op 18 april 1786 trouwde zij in Zuidhorn met Edzard Unico de Hertoghe van de borg Feringa bij Grootegast, geboren op 30 juli 1763 op de borg Rikkerda in Lutjegast, overleden op 28 november 1812 in Grootegast, zoon van Daniël Onno Hertoghe van Feringa en Anna Habina Tjarda van Starckenborgh.

Toen Cecilia Elisabeth Tamminga in 1703 overleed, vestigde haar zoon Unico Michiel de Hertoghe zich op Rikkerda. Unico Michiel overleed in 1735, de boedelscheiding volgde in 1743 waarbij Rikkerda en Feringa ten deel vielen aan zijn zoon Daniël Onno de Hertoghe. Hij trouwde met Anna Habina Tjarda van Starckenborgh. Daniël Onno overleed in 1774 en blijkens de 'Borgenkaart' van Beckeringh bleef zijn weduwe op Rikkerda wonen tot haar dood in 1799. Vervolgens kwam het in het bezit van Edzard Unico de Hertoghe. Hij was getrouwd met Alegonda Clant van Hanckema.

Edzard was zo'n alcoholist dat Allegonda in 1799 haar huwelijk liet ontbinden. In 1814 hertrouwde ze met de 15 jaar jongere koopman Petrus van Hees, geboren op 31 juli 1774 in Keulen, overleden op 22 oktober 1845 in Leeuwarden, zoon van Jan van Hees en Maria Catharina Ruls. In 1821 liet ze ook dit huwelijk ontbinden.

Josina Edzardina Jacoba Clant en Pieter Bindervoet

De jongste dochter, Josina Edzardina Jacoba, werd gedoopt op 7 februari 1773 in de Martinikerk in Groningen en overleed op 12 februari 1833 in Zuidhorn. Zij liet zich schaken door officier Pieter Bindervoet, gedoopt op 15 september 1769 in Leiden, overleden op 19 februari 1822 in Zuidhorn. Josina trouwde met hem op 25 juli 1794 in Haren.

Haar vader nam haar dit huwelijk bepaald niet in dank af en liet haar in zijn testament onterven zolang Bindervoet zou leven. Een jaar na de dood van Maurits in 1804 gingen Josina en Pieter toch in Zuidhorn wonen. In 1808 werd de borg publiekelijk te koop gezet na de dood van de moeder van Josina. Het jaar erop vond de boedelscheiding plaats waarbij de oudste dochter de borg kreeg. Deze droeg de borg echter, tegen eerder uitgesproken wens van haar vader in, direct over aan Pieter Bindervoet.

Deze liet daarop de borg restaureren en kortte de toren in. Mogelijk liet hij ook het gebouwtje op de hoek (vermoedelijk een theehuis) slopen. Deze is namelijk op de tekening van Hermannus Numan uit 1825 is verdwenen.

Pieter en Josina lieten een zoon na, Evert Barthold Bindervoet, die de Hanckemaborg in 1842 aan de latere burgemeester van Zuidhorn, Arnoldus Gelderman verkocht.

Silhouet van Pieter Bindervoet en Josina Edzardina Jacoba Clant.

VERKOOP
VAN
'T HUIS OF DE BURGT HANCKEMA,
bij **ZUIDHORN.**
In den loop van de maand Januarij e. k. zal publiek te koop worden gepresenteerd :

DE BURGT HANCKEMA,
een op het alleraangenaamst, onmiddelijk aan het station Zuidhorn en den Rijks-straatweg aldaar gelegen **BUITEN-VERBLIJF**, bestaande in :

eene aanzienlijke behuizing, voorzien van ruime vertrekken, waaronder eene groote zaal met gobelins-behang, koets-huizen, schuren, stallen, duiventil en verdere aanhoorigheden, hoven, singels, (zwaar eiken hout), groote tuinen met exquisite vruchtdragende boomen, koepel, bouw- en weidelanden, te zamen groot ongeveer vijftig bunders; mitsgaders de van oudsher aan het huis verbonden **MEERLIJKHEDEN** en **GEREGTIGHEDEN, JAGT** en **COLLATIËN**, benevens **GESTOELTEN** en **BANKEN** in de Kerken te Zuidhorn en Niezijl.

Nadere informatien te bekomen, ten kantore van den ondergeteekenden Notaris te Zuidhorn,
M^r. H. GUICHART ABRESCH.

Toch nog een Clant op de Hanckemaborg

Met de verkoop in 1842 dreigt Hanckema voorgoed verloren te raken uit de familie Clant, die er zolang heeft gewoond. Toch gaat nog eenmaal een Clant de 'erve der vaderen' innemen. Eigenaar mr. Gelderman, ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw, komt te overlijden op 19 mei 1867. Als op verzoek van zijn zoon Edzard Gelderman, op 20 januari 1868 de palmslag in het gemeentehuis van Zuidhorn plaats heeft (zie advertentie boven), blijkt mr. Maurits Clant Bindervoet koper te zijn geworden van de borg met daarbij behorende grachten, tuinen, lanen en bos met de heerlijke rechten, enige zitplaatsen in de kerken te Zuidhorn en Niezijl, benevens een stuk land 'de Kamp' genoemd, samen groot 5 ha, 89 are. 36 ca, voor de som van f 21.015. Ook koopt hij verschillende landerijen, die bij het landgoed behoren, zoals de 'Zwarte Zeven', de vijf kwart aan het spoor en vijf grazen aan het oude Schipsloot.

Deze Maurits Clant Bindervoet ziet het levenslicht op Hanckema op 23 november 1810. Door de wens van zijn moeder, die dus de laatste telg is uit het aloude geslacht der Clanten in de vrouwelijke lijn, is hem de naam Clant toegevoegd. Maurits trouwt op 14 april 1852 met Hiltje Gerharda Wilhelmina Piccardt, geboren op 17 augustus 1830 in Oude Pekela, overleden op 13 januari 1902 in Groningen, dochter van notaris Sophius Piccardt en Renske Oortwijn, met wie hij acht kinderen kreeg. Dit gezin heeft Hanckema bewoond tot 1876.

Afbraak

Een jaar later laat hij de borg op afbraak verkopen, waarop deze hetzelfde jaar nog wordt gesloopt. Veel stenen en ornamenten worden hergebruikt in villa's aan De Gast in Zuidhorn. De gevelsteen boven de ingang wordt in 1881 geschonken aan het Rijksmuseum. Een van de schouwen is geplaatst in de Taco Mesdagzaal van het Groninger Museum. Het schathuis blijft als enige behouden en wordt later herbouwd.

Daarna vertrekt het gezin naar Haarlem, waar de laatste heer van het eeuwenheugend landgoed op 6 mei 1879 overlijdt. Zijn vrouw sterft op 13 januari 1902 in Groningen. De kinderen nemen de vriendelijke herinneringen van hun onbezorgde jeugd, die zij binnen de slotmuren van HANCKEMA hebben doorgebracht, als een kostbare schat mee in de wereld. Aan drie van hen danken wij de beschrijving¹¹ van de plek, die hun lief is gebleven.¹²

E.J. Clant Bindervoet, die in haar jeugd nog op de Hanckemaborg heeft gewoond doneerde, ten behoeve van de toekomstige stoffering van de Menkemaborg, de Hanckemaborg was in 1877 afgebroken, twaalf zilveren lepels en vorken en twee kandelaars, alle versierd met het wapen van het geslacht Lewe, en een zilveren presenteerblad met de wapens van Clant en Gruys. Het presenteerblad was vermoedelijk van Edzard Jacob Clant, gehuwd met Alegonda Gruys.

Het bestek en de kandelaar behoorden waarschijnlijk aan Everdina Josina Lewe van Mattenesse, gehuwd met Maurits Clant en dochter van generaal Joost Lewe en Anna von Inn-und-Kniphausen.

¹¹ <https://bit.ly/3IlgSWH>

¹² <https://bit.ly/3IN5yZq>

De borg Nijenstein (17e eeuw).